

Fastighetsägare tillerkändes ersättning för kostnader, bl.a. avseende teknisk rådgivning, för omläggning av dagvattenledning vid övergång till duplikatsystem. (31 § 2006 års lag)

B och GL (makarna L) äger tillsammans äger fastigheten Helsingborg Näckrosen 10 som är belägen inom verksamhetsområdet för Helsingborgs kommuns (kommunen) allmänna vatten- och avloppsanläggning.

Följande har blivit upplyst om förhållandena på platsen. På fastigheten uppfördes år 1955 ett enfamiljshus. Under huskroppen löper en artesisk källåder som vid byggtillfället anslöts till kommunens vid den tidpunkten kombinerade spill- och dagvattenledning. I fråga om den artesiska källådern, har kommunen uppgivit, att det rör sig om mycket stora volymer vatten som förs från fastigheten, en vattenmängd som årligen motsvarar 73 000 kubikmeter, eller vad omkring 180 normalvillor genererar i form av dag- och dränvatten under ett år. – År 1976 lades avloppsledningarna på fastigheten om. Det fanns vid den tiden inte någon dagvattenledning i gatan, men likväl en rekommendation från kommunens sida att separera dagvatten- och spillvattenserviser. De dåvarande ägarna lät också dela på sina anslutningar, dock med undantag för det artesiska vattnet som de alltså lät gå ut via spillvattenservisen, något som kommunen vid den tiden medgav. – År 1996 tillträdde makarna L fastigheten. En tid därefter uppförde de en större altan i anslutning till själva huskroppen och genomförde därjämte en ombyggnad av källaren. – År 2007 lät kommunen lägga om ledningsnätet i gatan. Separata spill- och dagvattenledningar anlades, varefter kommunen ålade fastighetsägarna att dela på spill- och dagvattenserviserna.

I en skrivelse den 12 december 2007 till GL anmodades fastighetsägarna sålunda att vattnet från den artesiska vattenådern skulle vara bortkopplad från spillvattenledningen senast den 1 april 2008. Skrivelsen fortsatte enligt följande:

Anledningen till detta är att med ovidkommande vatten i spillvattenledningen ökar risken för uppdämning och därmed risken för källaröversvämningar hos andra VA-abonnenter. Det ökar också pump- och behandlingskostnaderna för VA-verket ty spillvatten från Randersgatan m.fl. passerar genom pumpstationer på väg till reningsverket. Vidare innebär det en ökad belastning och risk för störning på reningsverket.

VA-verket har lagt en separat dagvattenledning till tomtgräns för anslutning av det artesiska vattnet.

Fastighetsägarna invände hos kommunen i fråga om kravet på omkoppling av det artesiska vattnet från spillvattenledningen till dagvattenledningen med hänvisning till de höga kostnader och tekniska svårigheter som sådana åtgärder skulle innebära. Sedan kommunen avslagit makarna L dispensansökan, ansökte kommunen i Va-nämnden, att nämnden i enlighet med kommunens begäran därom skulle ålägga makarna L att koppla om det artesiska vattnet till fastighetens dagvattenservis.

Sedan målet inleddes i Va-nämnden efterkom makarna L kommunens krav på omläggning, och det artesiska vattnet förs nu till den allmänna dagvattenledningen.

Makarna L yrkade att kommunen ska ersätta dem med sammanlagt 383 286 kr därav 208 073 kr inklusive moms för halva kostnaden för Grecon Bygg, kostnader som rör omläggning av ledningssystemet, 35 213 kr inklusive moms som avser kostnader för teknisk konsult, samt 140 000 kr som avser ersättning till advokatbyrå, en ersättning som vilar på en tidsåtgång av 56 timmar och en timersättning som uppgår till 2 000 kr exklusive moms.

Kommunen bestred yrkandet. Inget belopp vitsordades som skäligt i och för sig.

Makarna L anförde som grund för sin talan bl:a:

När kostnadsansvaret och den eventuella kostnadsfördelningen mellan makarna L och staden bedöms måste beaktas att staden lät den äldre lösningen för det artesiska vattnet bestå i samband med 1976 års arbeten. Fastighetsägarna har alltså fått va-huvudmannens godkännande av den befintliga lösningen, vilket legat till grund för hur man senare valt att inrätta sina förhållanden. Således har makarna L själva låtit anlägga den stora altanen och utrusta källaren med utgångspunkten att huset inte varit i behov av några särskilda anpassningar dessförinnan.

Kommunen anförde:

Fastighetsägarna bör själva stå för kostnaderna för omläggningen av det arteiska vattnet. Omständigheterna är inte sådana att kostnaderna skall fördelas på va-kollektivet. Det förhållandet att staden godkände den tekniska lösningen på 1970-talet saknar betydelse. I och med att staden år 2007 gick över till dupli-katsystem blev makarna L skyldiga att lägga om ledningen för det artesiska vattnet. – I beloppet 208 073 kr avseende ersättning till G Bygg, utgör 141 250 kr ersättning för arbete motsvarande 452 timmar. Makarna L har inte redogjort för vilka åtgärder som vidtagits. Antalet nedlagda timmar är enligt staden orimligt högt. Värdet på fastigheten torde dessutom ha ökat efter om-läggningen. Den tidigare risken för att få in avloppsvatten i källaren vid ett stopp i avloppsledningen föreligger inte längre. – Vad avser ersättning för tek-nisk rådgivning, 35 213 kr, har HL på uppdrag av advokat R avgivit ett ytt-rande den 15 februari 2008, vilket yttrande R i sin inlaga till Va-nämnden den 23 april 2009 åberopat som stöd för att makarna L inte skulle vara skyldiga att leda om det artesiska vattnet. L:s yttrande har varken varit nödvändigt eller relevant. – Vad gäller ersättning för rättegångskostnader ska kostnaderna för-delas enligt huvudregeln, att vardera parten ska stå sin kostnad. Målet har inte varit av komplicerad art. Dessutom har makarna L lagt om sitt arteiska vatten i enlighet med stadens ursprungliga krav. Staden är således den vinnande parten i själva sakfrågan. För det fall ersättning för advokatkostnader ska erläggas av staden vitsordas ett timarvode om 1 418 kr som skälig i och för sig.

Makarna L anförde härtill: Samtliga redovisade kostnader har varit relevanta och nödvändiga för att uppfylla stadens krav på omläggning. Entreprenörens ersättning är väl dokumenterad genom fakturakopior. Ingenjör L har lagt ned ett omfattande arbete för att finna en rimlig och adekvat modell för omlägg-ningen. Det kan anmärkas att varken staden eller av några av staden rekom-menderade specialister kunnat anvisa någon gångbar teknisk lösning. De arbe-ten som utfördes av Grecon Bygg kom att landa på en betydligt lägre kostnad

än de olika alternativa åtgärdsprogram som L eller stadens företrädare räknat med. Det har således varit betydande svårigheter med att finna en ekonomisk rimlig avhjälpandemetod för omläggning av det artesiska vattnet.

Va-nämnden yttrade:

Då makarna L nu enligt samstämmiga uppgifter har lagt om sin dagvattenavledning i enlighet med kommunens begäran därom, saknas anledning pröva målet vidare i den delen, varför kommunens talan sålunda avskrivs från fortsatt handläggning.

Av punkt 12 Allmänna bestämmelser för brukande av Skåne Nordvästs kommuners allmänna vatten- och avloppsanläggningar, ABVA, framgår bl.a. att i de fall dag- och dränvatten avleds från fastighet till spillvattenförande ledning får fortsatt tillförsel av sådant vatten inte ske, sedan särskild förbindelsepunkt för ändamålet upprättats och fastighetsägaren underrättats därom. Undantag kan medges av huvudmannen om särskilda skäl föreligger. Kommunen har inte medgivit något sådant undantag i detta fall.

Makarna L har till stöd för sin talan åberopat det besked tidigare fastighetsägare erhållit från kommunen år 1976 i fråga om krav på separering av det artesiska vattnet. Enligt makarna L ska kommunens besked, att vattnet även fortsättningsvis skulle få avledas genom spillvattenavledningen uppfattas som att kommunen därmed godtagit fortsatt avledning av det ifrågavarande vattnet då och för framtiden, en tolkning som kommunen invänt mot.

Enligt Va-nämndens mening är det besked som den tidigare fastighetsägaren erhållit inte av beskaffenhet att jämföras med ett så kallat gynnande förvaltningsbeslut, alltså ett beslut som inte i efterhand kan ändras till nackdel för mottagaren, då det tidigare över huvud taget inte fanns någon separat dagvattenledning som betjänade fastigheten, och således inte heller något utrymme för kommunen vid den tid då medgivandet lämnades, att meddela ett dispensbeslut, något som hade krävts för att den här åberopade grunden skulle kunna vinna framgång.

Ersättning för kostnader för omläggning av ledning

När det gäller i vad mån kostnader för att anpassa den enskilda fastighetens va-installation till funktionsförändringar i den allmänna va-anläggningen ska läggas på fastighetsägaren eller va-huvudmannen har den frågan inte kommit till uttryck i lagstiftningen, men väl behandlats i praxis som besvarat frågan med att huvudmannen får svara för en skälig del av fastighetsägarens kostnader för anpassning av den enskilda va-installationen till det nyinrättade duplikatsystemet, i de fall kostnaderna för fastighetsägaren blir större än vad som i allmänhet kan påräknas. Kostnader som inte utgör så kallade merkostnader svarar dock fastighetsägaren för.

Frågan om vem som svarar för merkostnader är alltså en materiell frågeställning och inte en fråga som rör kostnader i målet.

Att kostnaderna i detta fall blivit större än för fastigheter i allmänhet utgår nämnden från på grund av vad som blivit upplyst om förhållandena på platsen

och de svårigheter som funnits att över huvud taget finna en hållbar lösning, en va-teknisk omläggning som kunnat tillgodose båda parter intressen. Kommunen har dock ifrågasatt skäligheten av vad byggbolaget fakturerar makarna L. Vad gäller bedömningen av kostnaderna i denna del har ingen annan utredning – vid sidan av fakturakopiorna – redovisats än den uppskattning av kostnaderna som HL tidigare presenterat. Att kostnaderna för byggbolagets arbeten uppgick till de belopp som redovisats inför Va-nämnden, saknar nämnden anledning att ifrågasätta. Kostnaderna i och för sig får således anses ha styrkts genom kopior av byggbolagets fakturor. Som makarna L påpekat, upptog HL:s utredning ett högre antaget belopp än vad som faktiskt blev fallet. Härtill kommer att invändningen från kommunens sida, om skäligheten av byggbolagets fakturor saknar varje precision som skulle kunna ha bidragit till att bringa ytterligare klarläggande av saken i denna del. Nämnden utgår alltså från den av makarna L redovisade kostnaden för byggbolagets arbeten.

Som inledningsvis anförts ska enligt fastlagd praxis fastighetsägarna svara för sedvanliga kostnader för omläggning av dagvattenledning vid övergång till duplikatsystem medan huvudmannen svarar för merkostnaderna. Storleken av den merkostnad som åsamkats makarna L kan emellertid inte avgöras annorledes än genom en skälighetsuppskattning grundad på det utredningsmaterial som står till förfogande i målet, dvs. byggbolagets fakturor och HL:s kostnadsberäkning. Va-nämnden finner att merkostnaden för omläggningen skäligen bör skattas till 100 000 kr, ett belopp som således kommunen ska utge till makarna L. Vid bestämmande av beloppet har nämnden beaktat att den altan som makarna L lät uppföra till byggnaden fördyrat omläggningen, något som inte bör belasta va-kollektivet.

Ersättning för teknisk rådgivning

På samma sätt som gäller ersättning för utgifter för byggbolaget är denna fråga i princip något som rör själva saken; dock kan här ifrågasättas om inte en del av det utförda arbetet närmast är att betrakta som del av rättegångskostnader, något som närmare redogörs för här nedan.

Normalt ska kommunen förse fastighetsägaren med sådan teknisk rådgivning som behövs för att ansluta en enskild servis till den allmänna anläggningen. I förevarande fall har olika tekniska lösningar diskuterats och kommunen har inte visat att man på ett avgörande sätt bidragit till sakens lösning. I stället synes den av fastighetsägarna anlitate HL varit drivande i fråga om hur saken praktiskt skulle lösas och det är också hans lösning som makarna L obestritt – och såvitt nu kan bedömas med framgång – har valt. Då HL:s arbete bidragit till såväl omläggningens praktiska utförande som en utgångspunkt för bedömningen av skäligheten av byggbolagets fakturor ska makarna L ersättas för sina kostnader i den delen. Kommunen har gjort gällande att HL:s arbete endast i begränsad mån synes ha bidragit till sakens praktiska lösning, en uppfattning som Va-nämnden alltså inte delar. Däremot framgår av skriftväxlingen i målet att HL också engagerat sig i makarna L argumentering även i övrigt i målet, och för detta bör inte ersättning utgå så som för tekniskt biträde. Makarna L ska därför ersättas för tekniskt biträde med skäliga ansedda 30 000 kr.

Ersättning för rättegångskostnader

Vad slutligen gäller makarna L krav på ersättning för rättegångskostnader, kostnader där nämnden alltså inkluderar viss del av kostnaderna för det tekniska biträdet, gäller enligt huvudregeln i lagen (1976:839) om Statens va-nämnd, LSV, 14 § andra stycket, som är tillämplig i mål av nu aktuellt slag, att part på begäran kan tillerkännas ersättning av motparten för sina rättegångskostnader om det finns särskilda skäl för det. Förutom i olika fall av processuell försummelse, då ersättningsskyldighet med tillämpning av rättegångsbalkens bestämmelser kan ifrågakomma, har i praxis bestämmelsen om särskilda skäl i 14 § LSV tillämpats så att ersättningsrätt ansetts föreligga i fall när en fastighetsägare fått bära en tung utredningsbörda i målet eller när detta har ansetts vara ett s.k. pilotmål, där prövningen gällt frågor som tidigare inte belysts i praxis och där utgången kunde förväntas ha stor betydelse även för andra huvudmän och brukare. Enligt Va-nämndens mening har de bedömningar nämnden haft att göra i detta mål inte inneburit några principiella ståndpunktstagen av annat slag än vad gäller den utredning som HL bidragit med och som makarna L tillerkänts ersättning för. I övrigt har inte målet varit av sådant slag att det finns anledning att tillerkänna makarna L ersättning för ombudsarvode. På grund härav och då det inte heller i övrigt finns skäl att bifalla deras talan i denna del, ska yrkandena om ersättning för ombudskostnader lämnas utan bifall.

Sammanfattning

Makarna L ska ersättas till viss del för de merkostnader de haft för omläggning av sin dagvattenservis samt även ersättas för sina kostnader för tekniskt biträde. Däremot utgår i enlighet med huvudregeln ingen ersättning i målet för rättegångskostnader. Ersättningens storlek har beräknats till 100 000 kr och 30 000 kr, sammanlagt 130 000 kr som kommunen ska utge till makarna L.

Va-nämnden gav makarna L rätt till ersättning för kostnader för omläggning av dagvattenledningen med 130 000 kr.

Beslut 2011-03-02, BVa 16

Mål nr Va 43/09